

Als werkgever bent u verplicht een Risico Inventarisatie- & Evaluatie (RI&E) op te stellen. Hierbij hoort bovendien een Plan van Aanpak (PvA). Veel werkgevers zijn zich bewust van deze verplichting, maar toch zien wij het in de praktijk geregeld misgaan. Wat moet er in de RI&E worden opgenomen en waar moet u op letten?

De RI&E en het Plan van Aanpak: hoe zit het ook alweer?

In de RI&E brengt u alle bedrijfsrisico's binnen uw bedrijf in kaart. Daarna dient u in een PvA te beschrijven hoe u deze risico's beheerst (te nemen maatregelen). In dit PvA dient u ook op te nemen op welke termijn de maatregelen worden genomen. Het doel van de RI&E en het PvA is om gezondheidsklachten en ongevallen te voorkomen.

Het opstellen van een RI&E en PvA zijn wettelijk verplicht. De Arbeidsomstandighedenwet bepaalt dat de werkgever bij het voeren van het arbeidsomstandighedenbeleid in een inventarisatie en evaluatie schriftelijk vastlegt welke risico's de arbeid met zich meebrengt. Het Plan van Aanpak maakt deel uit van de RI&E en bepaalt welke maatregelen worden genomen in verband met de risico's en binnen welke termijn deze maatregelen worden genomen.

Levende documenten

De RI&E en het PvA zijn als het ware levende documenten. Deze stelt u dus niet één keer op, om er vervolgens niet meer naar te kijken. Nee, het is de verplichting van de werkgever om deze documenten actueel te houden. Denk u hierbij ook aan tijdelijke situaties. Wanneer u binnen het bedrijf een verbouwing uitvoert, moet u de risico's die hiermee samenhangen opnemen in de RI&E (en de maatregelen in het PvA). Of denk aan een tijdelijke functie van een werknemer, bijvoorbeeld bij een Technische Dienst. U zult dan eventuele risico's, die bij de uitoefening van de tijdelijke functie horen, moeten inventariseren en evalueren en hiertoe eventueel maatregelen nemen.

Opstellen RI&E en PvA

Het opstellen van een goede RI&E en PvA is een hele klus. Hier komt specifieke kennis bij kijken en het kost (veel) tijd. Een goed startpunt kan zijn om te bezien of de branche (bijvoorbeeld: afval of recycling) een standaard RI&E heeft. Hoewel een branche vaak met dezelfde (soort) risico's te maken heeft, kan de werkgever niet volstaan met het overnemen van de voorbeeld RI&E van de branche. Een RI&E moet geheel toegepast zijn op het bedrijf en ieder bedrijf kent specifieke risico's.

Dat het beschikken over enkel een branche RI&E niet voldoende is, werd ook recent overwogen door de rechtbank Oost-Brabant, die op 20 juli 2021 uitspraak deed in een zaak waarin de werkgever de standaard MKB-RIE gebruikte. Dit was onvoldoende, omdat in deze RI&E niet de risico's met betrekking tot het laden en lossen van los gestorte grondstoffen waren opgenomen (de activiteit waarbij het ongeval had plaatsgevonden).

Wanneer er meer dan 25 personen werkzaam zijn binnen uw bedrijf, dient u de RI&E en het PvA te laten toetsen door een gecertificeerde Arbodienst of Arbodeskundige. Het is in veel gevallen raadzaam deze gecertificeerde (hogere) veiligheidskundigen niet alleen in te schakelen voor de toetsing van de RI&E en PvA, maar ook te betrekken bij de totstandkoming van de documenten. Zij hebben een gespecialiseerde kennis van Arboveiligheid. In geval van specifieke vragen kan het bovendien raadzaam zijn deze aan een advocaat voor te leggen. Hij of zij weet immers hoe de wet specifiek wordt uitgelegd door de toezichthouder (Inspectie SZW) en/of de rechter.

Arbeidsongeval

Helaas kan het in ieder bedrijf gebeuren: een arbeidsongeval. Ondanks alle mogelijke inspanningen van de werkgever om de veiligheid van werknemers te garanderen, zit een ongeluk soms in een klein hoekje. Wanneer in uw bedrijf een arbeidsongeval plaatsvindt, wordt er vrijwel altijd bestuursrechtelijk of strafrechtelijk gehandhaafd. U krijgt dan te maken met een onderzoek. Dit kan resulteren in het opleggen van een boete of in strafrechtelijke vervolging. Hierbij worden altijd de RI&E en het PvA van het bedrijf betrokken.

In zaken waarin de werkgever strafrechtelijk wordt vervolgd, is veelal de dood van een werknemer te betreuren. Zaken met enkel verliezers: uiteraard voor de nabestaanden, maar ook op het bedrijf heeft een dergelijk ongeval vaak een enorme impact. In de zittingszaal zien we in dit soort zaken dat de RI&E en het PvA nauwkeurig door de rechter tegen het licht worden gehouden. Ook in het bestuursrecht, waar u een boete kunt krijgen wanneer de RI&E en PvA niet in orde is, worden deze onder het vergrootglas gelegd.

Rechtspraak

Kijkende naar strafrechtelijke uitspraken inzake arbeidsongevallen, valt op dat artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet vrijwel altijd ten laste wordt gelegd. Dit artikel ziet erop toe dat risico's in de RI&E schriftelijk vastgelegd moeten zijn en dat ondernemingen moeten beschikken over een PvA. Het overtreden van dit artikel kan vervolgens leiden tot het overtreden van artikel 32 Arbeidsomstandighedenwet. Hierin is bepaald dat het verboden is werknemers aan levensgevaar of ernstige schade aan de gezondheid bloot te stellen. Het gaat dan in dit soort zaken vaak niet om het ontbreken van RI&E en PvA, maar om een tekortkoming hierin.

Bij de toets van de RI&E toetst de rechter nauwkeurig of precies het ingetreden gevaar is opgenomen in de RI&E. Ik noem drie voorbeelden:

1. Verschillende locaties

Een schoonmaakbedrijf dat steeds op verschillende locaties werkzaam is, moet in de RI&E opnemen dat er sprake is van valgevaar bij een specifieke klant (ook wanneer dit een eenmalige klantrelatie is). Zelfs wanneer de klant al stickers met 'doorvalgevaar' heeft bevestigd, die voor de schoonmakers goed zijn te lezen, zo oordeelde de rechtbank Overijssel op 17 juni 2021. De rechtbank overwoog in deze zaak over het actueel houden van de RI&E:

'(De RI&E dient men) aan te passen zo vaak als de opgedane ervaringen, de gewijzigde werkmethode of werkomstandigheden of de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening daartoe aanleiding geven.'

2. Verschillende vestigingen

Ook wanneer uw bedrijf over meerdere vestigingen of werkplaatsen beschikt, moet u goed in de gaten houden dat de risico's ook steeds nadrukkelijk per vestiging worden geïnventariseerd en geëvalueerd (en maatregelen worden bepaald). Zo voerde een bedrijf uit Gouda in Leeuwarden testen uit met een prototype van een zogeheten open cilindermantel. Het controleerde daarbij of de afdichtingen van de zuiger in de cilinder niet lekten.

Een zuigerstang van de aandrijving raakte los en werd onder hoge druk uit de cilinder geschoten. Twee werknemers kwamen hierdoor te overlijden. De rechtbank Overijssel stelde in deze zaak vast dat de werkgever in de RI&E heeft vastgelegd welke risico's het testen van aandrijvingen/actuators voor werknemers met zich meebrengt. In deze RI&E is (enkel) de bedrijfslocatie Gouda meegenomen, terwijl het bedrijf twee arbeidsplaatsen had. De rechtbank acht het onbegrijpelijk dat de RI&E enkel betrekking had op de arbeidsplaats in Gouda.

Charlotte Posthuma is als advocaat werkzaam bij Van Iersel Luchtman Advocaten op de vestiging in 's-Hertogenbosch. Zij is gespecialiseerd in het economisch strafrecht (waaronder milieustrafrecht) en compliance & integrity vraagstukken. Charlotte is lid van de sectie Omgeving & Milieu.

Tel. 088-9080800

E-mail: c.posthuma@vil.nl

Website: www.vil.nl/afval-recycling

3. Zeer specifiek vastgelegd

Tot slot noem ik hier een bouwbedrijf uit Groningen dat wanden plaatste, waarbij één wand op een werknemer viel, die hierdoor helaas kwam te overlijden. Het bedrijf heeft in de RI&E de risico's van 'omvallen van (gebouwde) constructies' geïnventariseerd en geëvalueerd en maatregelen opgenomen om het risico te beperken. De rechtbank Overijssel overwoog in de uitspraak van 28 november 2019 dat in dit geval de risico's van 'het verankeren van wanden op jong beton' specifiek in kaart hadden moeten worden gebracht.

Zeer zorgvuldig opstellen RI&E en PvA

De bovenstaande voorbeelden laten naar mijn mening zien dat het niet eenvoudig is een goede RI&E en PvA op te stellen. De toezichthouder en rechter zijn kritisch en kijken zeer specifiek of het risico (op de juiste wijze) in kaart is gebracht. Dat is nu precies moeilijk te bepalen voor de werkgever. Juist bij een ongeval speelt vaak een onverwacht en/of (nog) niet bekend risico mee.

De RI&E en het PvA zijn niet een taak 'voor erbij'. Neem de tijd voor de RI&E en het PvA, houd deze actueel, schakel (externe) hulp in waar nodig en laat ook uw advocaat de documenten eens nalopen, om te beoordelen of deze aansluiten bij de wettelijke verplichtingen.